

V.V. HELPMAN: CLUB VOOR HET LEVEN!

Een onderzoek naar het opbouwen van sociaal
kapitaal bij V.V.Helpman

Joanne van Steinvooorn
S2813793

Bachelorproject Sociale Geografie en Planologie
Rijksuniversiteit Groningen
Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen

Begeleider: G. van Campenhout
Thema: Sportgeografie
Collegejaar 2014/2015

Voorwoord

Voor u ligt mijn scriptie. Een onderzoek gehouden onder vier teams van de voetbalvereniging Helpman, Groningen. Deze scriptie is geschreven als afsluiting van de bacheloropleiding Sociale Geografie en Planologie aan de Rijksuniversiteit Groningen. In februari 2015 ben ik gestart met deze uitdaging.

Vanaf de start van het bachelorproject wist ik wat ik wilde onderzoeken. Door verschillende opdrachten voor andere vakken gedurende het collegejaar, ben ik aanraking gekomen met sportgeografie. Na een zoektocht door de literatuur, kwam ik tot het huidige onderwerp: het opbouwen van sociale contacten. In eerste instantie wilde ik twee cultuurdiverse voetbalverenigingen in Groningen met elkaar vergelijken. Toen bleek dat dit helaas niet zou lukken, heb ik gekozen voor V.V. Helpman: club voor het leven. Na een aantal tegenslagen tijdens het proces van dataverzameling, is het toch gelukt dit stuk te presenteren.

Zonder een aantal personen was het schrijven van deze scriptie niet gelukt. Allereerst wil ik mijn begeleider Gijs van Campenhout bedanken voor zijn kritische feedback, tomeloze inzet en altijd wijze raad. Daarnaast wil ik alle spelers van Helpman zaterdag 1, zaterdag 2, zaterdag dames 1 en zaterdag dames 2 bedanken voor hun tijd, inzet en medewerking. Zonder hen was dit onderzoek er niet geweest. Als laatste wil ik mijn vriend en familie bedanken. Zonder hen was het een zwaarder proces geweest.

Tot slot wil ik u veel leesplezier wensen.

Joanne van Steinvoren

Samenvatting

De rol van sportverenigingen en de sport wordt door de overheid gezien als de oplossing voor maatschappelijk problemen en integratie, maar ook in het opbouwen en vergroten van sociaal kapitaal. Het is maar de vraag of het aandeel van sportvereniging inderdaad zo groot is, in het opbouwen en vergroten van sociaal kapitaal, als overheden ons doen geloven. Aan de hand van een case study bij voetbalvereniging V.V. Helpman, is de rol van de voetbalvereniging als place of encounter onderzocht, voor het opbouwen van sociaal kapitaal. De voetbalvereniging speelt een rol in het opbouwen van sociaal kapitaal. Dit sociaal kapitaal ontstaat vooral op basis van wederzijds begrip, door de hulpbron voetbal. Het voetbal vormt tevens een basis voor het opbouwen van sociale contacten op het voetbalveld. Althans, het voetbalveld is een belangrijke plek voor het opbouwen van sociale contacten voor de vrouwelijke leden. De kleedkamer is voor de mannelijke respondenten een belangrijke plek voor het opbouwen van sociale contacten, omdat dit een veilige plek is. Een groot deel van het opgedane sociaal kapitaal, wordt onderhouden buiten de vereniging om. Ondanks dat, is de voetbalvereniging belangrijk voor het onderhouden van sociaal kapitaal. Kortom: V.V. Helpman, een club voor het leven.

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	1
Samenvatting.....	2
Inleiding	4
Aanleiding.....	4
Leeswijzer	5
Theoretisch kader	6
Sociaal kapitaal	6
Sociaal kapitaal en (team)sport	8
Place of encounter.....	10
Conceptueel model.....	11
Methodologie	12
Case study.....	12
Kaart	13
Datamethoden.....	14
Enquêtes.....	14
Reflectie	15
Resultaten.....	16
Opbouwen van sociale contacten.....	16
Onderhouden van sociale contacten	17
Belangrijke plekken.....	19
Conclusie.....	22
Literatuurlijst	24
Bijlagen	26
Bijlage 1	26

Inleiding

Aanleiding

Vorig jaar mei ben ik in de stad Groningen komen wonen. Om hier mensen te leren kennen besloot ik lid te worden van een hockeyclub in de stad. Mijn doel: sociale contacten opdoen. Volgens Janssens et al. 2003 (in Elling, 2004), is dit een van de belangrijkste motieven voor mensen om te gaan sporten: het leggen en onderhouden van sociale contacten. Uit diverse onderzoeken komt echter naar voren dat deze sociale contacten beperkt blijven tot het samen sporten (Elling & De Knop, 2001, in Elling, 2004).

De overheid heeft sport hoog in het vaandel staan. Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport publiceerde in 2002 een rapport waarin het belang van sport ten aanzien van het vergroten van sociaal kapitaal wordt beschreven. Sportverenigingen zijn volgens het ministerie een belangrijke onderdeel van de sociale infrastructuur in Nederland. De sportverenigingen leveren standaarddiensten, waar iedereen gebruik van kan maken. Doordat iedereen gebruik kan maken van de diensten van een sportvereniging, betekent dat, volgens het ministerie, de sociale infrastructuur vergroot kan worden. Deze kan vergroot worden, omdat het sporten een individuele sociale interactie en de mogelijkheid tot ontmoetingen kan opleveren. Deze ontmoetingen kunnen tussen verschillende bevolkingsgroepen plaatsvinden.

Volgens Elling (2002) is de rol van sport door de jaren heen veranderd. Daar waar vroeger de sport vooral gerelateerd was aan competitieve spelactiviteiten, wordt de sport nu in verbinding gebracht als hét sociale bindmiddel in de maatschappij. De sportvereniging levert diensten waar iedereen gebruik van kan maken. De vraag is echter of inderdaad iedereen hier gebruik van kan maken. Volgens Elling (2002), maar ook Bourdieu (1986), is dit niet mogelijk. Bepaalde personen of groepen kunnen of mogen niet bij de sportvereniging horen. Personen kunnen of mogen niet bij een sportvereniging horen vanwege de etnische achtergronden en financiële middelen waarover de personen beschikken. Wanneer bepaalde groepen mensen of individuen worden ingesloten bij een sportvereniging, worden andere groepen of individuen uitgesloten. Kortom: de sport legt volgens Bourdieu (1986) een vergrootglas over de verschillen van de maatschappij, welke worden vergroot door de sport.

Er zijn weinig wetenschappelijke onderzoeken die aantonen dat sportverenigingen en sport de verbindende factor zijn tussen individuen en groepen (Burgers et al., 2015). Met dit onderzoek wordt getracht te onderzoeken of de sport voetbal, maar ook de voetbalvereniging V.V. Helpman inderdaad een verbindende maatschappelijke factor kan zijn voor de leden van V.V. Helpman.

Hieruit is de volgende onderzoeksvraag ontstaan:

In hoeverre speelt V.V. Helpman een rol als place of encounter in het opbouwen van sociaal kapitaal voor haar leden, zowel binnen als buiten de context van de voetbalvereniging?

Met behulp van de volgende deelvragen wordt de hoofdvraag beantwoord:

- Hoe worden contacten tussen en onder voetballers opgebouwd en welke rol speelt de sport daarbij?
- Hoe worden de sociale contacten onderhouden, zowel binnen als buiten de vereniging?
- Welke plaatsen binnen de voetbalvereniging zijn hierbij van belang en waarom?
- Zijn er verschillen te zien aangaande het geslacht?

Leeswijzer

Dit bachelorproject zal beginnen met de inleiding. Hierin wordt de aanleiding voor de keuze van dit onderzoek beschreven. Naar aanleiding van deze keuze is de probleemstelling geformuleerd, met achtereenvolgens de hoofdvraag en deelvragen. In het tweede hoofdstuk *Theoretisch Kader* zullen de relevante theorieën besproken. Na het tweede hoofdstuk zal de methode van dataverzameling worden beschreven. Op welke manier zijn de gegevens verzameld? In het hoofdstuk *resultaten* worden naar aanleiding van de relevante literatuur en de verzamelde gegevens de resultaten gepresenteerd. Aansluitend zult u de conclusies van dit onderzoek treffen, waarbij ook antwoord gegeven wordt op de hoofdvraag. Na de literatuurlijst volgt het laatste hoofdstuk van dit onderzoek, de bijlagen. Hier staan alle dataverzamelingsinstrumenten.

Theoretisch kader

Sociaal kapitaal

De term sociaal kapitaal wordt voor het eerst gebruikt begin 1900, door Hanifan (1916, in Atherley, 2006). Hanifan omschrijft sociaal kapitaal als de sociale omgang tussen zowel individuen als families die onderdeel uitmaken van een sociale eenheid of netwerk. Het deel uit maken van een sociale eenheid of netwerk geldt als een van de belangrijkste dingen in het dagelijks leven van mensen. Het heeft invloed op de productiviteit van individuen en groepen (Putnam, 2000). Sociaal kapitaal verwijst naar de sociale verbinding tussen individuen. Als deze verbindingen zijn ingebed in een netwerk levert dit een individu vertrouwen op. Het inbedden van verbindingen tussen individuen en het opdoen van vertrouwen worden opgebouwd door frequente interactie, maar ook door sterke sociale banden. Dit opgedane vertrouwen kan de productiviteit van het individu vergroten. De achterliggende gedachte van sociaal kapitaal is volgens Putnam (2000), de waarde van een netwerk. Sociaal kapitaal verwijst hierin naar de verbindingen tussen individuele personen en de voordele die deze personen uit de (wederkerige) relatie met elkaar halen. Hier komen normen van algemene wederkerigheid en betrouwbaarheid uit voort; ik help je, maar verwacht daar niks specifiek voor terug, met het vertrouwen dat ik door iemand anders op termijn wordt geholpen.

Sociaal kapitaal bestaat zowel uit een individueel aspect als een collectief aspect (Putnam, 2000). Het individuele aspect van sociaal kapitaal vormt verbindingen die onze eigen belangen ten goede komen. Kortom: het individu wil er zelf beter van worden, bijvoorbeeld de schouder om op terug te vallen, het vinden van een helpende hand of het krijgen van steun van iemand anders. Hier tegenover staat het collectieve aspect. Als sociaal kapitaal alleen zou bestaan uit individuele prestige en gezelschappen, kan er verwacht worden dat zelfzuchtige individuen de juiste hoeveelheid tijd en energie steken in het opbouwen van sociaal kapitaal. Dit levert uiteindelijk het individu wat op. Er is sprake van collectiviteit als niet alle kosten en baten van sociale contacten doen toekomen aan een persoon die de sociale contacten aangaat. In het collectief wordt verwacht dat iedere individu hier aan bij draagt (Putnam, 2000). Hieruit concludeert Putnam (2000) dat sociaal kapitaal zowel een privaat goed kan zijn als een publiek goed. Een voorbeeld hiervan is buurtpreventie. Als de criminaliteit verlaagd kan worden door met elkaar een oogje in het zeil te houden, ondanks dat niet alle bewoners even veel aanwezig zijn, levert het de straat een voordeel op. De investering in sociaal kapitaal heeft zowel voordelen voor het individu als het collectief, namelijk de buurt.

Als het gaat om sociaal kapitaal, komen er in de literatuur drie namen regelmatig naar voren; Pierre Bourdieu, James Coleman en Robert Putnam.

Kapitaal bestaat volgens Bourdieu (1986) uit drie verschillende soorten; economisch kapitaal, cultureel kapitaal en sociaal kapitaal. Zowel sociaal kapitaal als cultureel kapitaal kunnen volgens Bourdieu (1986) worden ontleend van economisch kapitaal.

“Social capital is the aggregate of the actual or potential resources which are linked to possession of a durable network of more or less institutionalized relationships of mutual acquaintance and recognition – or in other words, to membership in a group – which provides each of its members with the backing of the collectively owned capital, a ‘credential’ which entitles them to credit, in the various senses of the word” (Bourdieu 1986, p. 248).

Bijvoorbeeld: economisch kapitaal geeft direct toegang tot een aantal goederen en diensten. Toegang tot andere goederen en diensten kan worden verkregen op grond van sociaal kapitaal. Het sociaal kapitaal vormt hier een potentiële hulpbron die gekoppeld is aan een netwerk waarin diensten worden verleend. Om deel uit te maken van het netwerk zal er sociaal kapitaal opgebouwd moeten worden met de leden uit het netwerk. De sociale relaties, die opgebouwd worden in het netwerk, kunnen gericht zijn op het lang in stand houden van het netwerk. Als de diensten of goederen niet meer geleverd worden, kan het sociale netwerk blijven bestaan. Bourdieu (1986) stelt dat het hebben van een baan toegang biedt tot goederen en diensten. Als een persoon geen baan heeft is die toegang afgesloten. Door het opbouwen van sociaal kapitaal en het deelnemen aan een netwerk kan een persoon een nieuwe baan vinden, waardoor de persoon toegang krijgt tot goederen en diensten.

Het bestaan van een netwerk is volgens Bourdieu (1986) geen natuurlijk of sociaal gegeven. Een netwerk kan gezien worden als een investering in individuele of collectieve sociale relaties die gebruikt kunnen worden op zowel de korte als lange termijn. Bourdieu (1986) benadrukt in zijn definitie ‘het ergens bij horen’. Door ergens ‘bij te horen’ voorziet een individu zichzelf van een sociaal netwerk.

Coleman (1988) stelt dat er meerdere soorten kapitaal zijn. Naast menselijk kapitaal, fysiek kapitaal en economisch kapitaal onderscheidt Coleman (1988) ook sociaal kapitaal. Deze soorten kapitaal zijn middelen die actoren kunnen gebruiken. Sociaal kapitaal ontstaat volgens Coleman (1988) op basis van wederzijds begrip en gedeelde waarden en normen. Coleman (1988) beschrijft een voorbeeld. Als je je burens begrijpt, durf je ze te vragen of zij op je kinderen willen passen. Dan is er sprake van toegang tot sociaal kapitaal. Zodra er sprake is van minder begrip in de buurt of tussen burens, zal je je burens niet vragen om op je kinderen te passen, en is er minder toegang tot sociaal kapitaal.

Sociaal kapitaal verwijst volgens Putnam (2000) naar verbindingen tussen individuen. Hier komen sociale netwerken, normen van algemene wederkerigheid in verschillende vormen en betrouwbaarheid uit voort. Een samenleving die wordt gekenmerkt door normen van wederkerigheid

is efficiënter te noemen dan een wantrouwige samenleving, omdat betrouwbaarheid het sociale leven smeert. Deze normen van wederkerigheid ontstaan als een gevarieerd aantal mensen frequente interactie vertonen. Hierbij produceren deze mensen een norm van wederkerigheid naar elkaar, waarbij iedereen verantwoordelijk is voor de acties (Putnam, 2000).

Sociaal kapitaal verbindt volgens Putnam (2000) mensen met elkaar, doordat ze 'fysiek' contact hebben. Dit kan op verschillende manieren, waardoor er onderscheid gemaakt kan worden tussen enerzijds 'bonding' en anderzijds 'bridging'. Sommige vormen van sociaal kapitaal hebben de neiging 'binnen de eigen groep' te kijken. Hierbij hebben deze groepen de neiging exclusieve identiteiten met een homogene samenstelling te versterken, bijvoorbeeld geloofsgenoten, clubgenoten, vrienden. Dit biedt individuen het gevoel mee te doen in de samenleving (Verweel et al., 2005). Volgens Putnam (2000) is er dan sprake van 'bonding' sociaal kapitaal. Deze vorm van sociaal kapitaal sluit vervolgens andere mensen uit, die dus niet de exclusieve identiteit hebben.

Het is de uitdaging om verschillende groepen in de samenleving met elkaar te verbinden. Dit wordt 'bridging' sociaal kapitaal genoemd door Putnam (2000). Het netwerk is hierbij naar buiten gericht, zodat andere mensen zich kunnen insluiten in het netwerk. Het doel van 'bridging' is het helpen van individuen om gezamenlijk vooruit te komen in de samenleving, om vervolgens de verschillende groepen te verbinden (Verweel et al., 2005). Bovendien kan bridging bredere identiteiten en wederkerigheid genereren. Putnam (2000) geeft een voorbeeld aan de hand van Thomas Greene:

"We come from all divisions and levels of society ... to teach and to be taught in our turn. While we mix together in these activities, we will learn to know each other intimately; we shall remove many of the prejudices that ignorance or partial acquaintance had hugged each other... In the parties and sects which we distributed, we may learn to love our brother at his expense we cannot be regarded in so many ways as a brother ... We may return to our homes and firesides with friendly feelings towards each other, because we have learned to know each other better" (Putnam 2000, p.23).

In navolging van de drie beschreven auteurs en het OECD (2001) wordt binnen dit onderzoek sociaal kapitaal gedefinieerd als *"sociale netwerken met gedeelde normen, waarden en normen en wederzijds begrip dat samenwerking in en met een groep bevorderen"*. In dit onderzoek is sociaal kapitaal gemeten door te vragen naar gedeelde normen, waarden, wederzijds begrip en vertrouwen en samenwerking. Deze

Sociaal kapitaal en (team)sport

De rol van sport wordt steeds vaker door beleidsmakers en politici bestempeld als cruciaal (Vermeulen & Verweel, 2009), en als oplossing voor maatschappelijk problemen, zoals integratie.

Sportverenigingen worden door het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2002) gezien als belangrijke onderdelen van de sociale infrastructuur binnen de maatschappij. Er zijn echter tot nu toe weinig onderzoeken die aantonen dat sport een belangrijk maatschappelijk middel is om tot de versterking of vergroting van sociaal kapitaal en de oplossing tot maatschappelijke problemen te komen (Burgers et al., 2015).

Volgens Putnam (2000) kan sport zeker een rol spelen als het gaat om het verbeteren van sociaal kapitaal, zeker in teamverband. Het beoefenen van sport kan volgens Putnam (2000) leiden tot een versterkte sociale binding tussen mensen, aangezien er sprake is van een regelmatige face-to-face interactie tussen mensen. Een informele setting bevordert de interactie tussen mensen volgens Putnam (2000). Door deze setting kan het sociale leven bediscussieerd worden, waarbij tal van wetenswaardigheden worden uitgewisseld en waarbij vertrouwen kan worden opgebouwd. Daarnaast kan deelname aan sport ook de sociale overbrugging bevorderen (Putnam, 2000).

“To build bridging social capital requires that we transcend our social and political and professional identities to connect with people unlike ourselves. This is why teamsports provide good venues for social capital creation” (Putnam 2000, p.411).

Mensen met verschillende achtergronden, zoals etniciteit, opleidingsniveau of geloofsovertuiging, komen met elkaar in contact door middel van sport. Hier vormt de sportvereniging de basis, waar vertrouwen en normen worden ontwikkeld. Hierdoor is iedereen binnen een sportvereniging gelijk aan elkaar en wordt dezelfde taal gesproken. Dit bevordert het proces van bridging.

Het spreken van dezelfde taal binnen de sport (Putnam, 2000) is volgens Elling (2004) een geromantiseerd beeld. Dit betekent dat niet iedereen in dezelfde mate kan bepalen hoe die taal eruit ziet (Breedveld, 2003). Daarnaast stelt Putnam (2000) dat sport het proces van bonding en bridging kan vergroten. Elling (2002) uit zich hier kritisch over en stelt dat sport mensen niet alleen insluit, maar ook uitsluit. Het behoren tot een groep, in bijvoorbeeld termen van etniciteit, kan insluiting opleveren. Daartegenover staat echter ook de uitsluiting. Geslacht, leeftijd en mate van vaardigheden zijn dimensies die tot uitsluiting kunnen leiden (Vermeulen & Verweel, 2009). Het is ‘wij tegen zij’ (Breedveld, 2003). De grootste uitdaging die sport heeft ten aanzien van sociaal kapitaal, is het slaan van bruggen naar mensen buiten de netwerken (Breedveld, 2003).

Er kan geconcludeerd worden dat het aantonen van sport als wondermiddel lastig is. Enerzijds omdat er bruggen worden geslagen tussen mensen met verschillende etnische achtergronden, opleidingsachtergronden of geloofsovertuigingen. Anderzijds kunnen deze verschillende achtergronden tevens de uitsluiting vormen. Bovendien wordt er binnen de teamsport veel onderscheid gemaakt op basis van sekse, leeftijd en niveau.

Place of encounter

Voor de werking van de maatschappij, zijn interacties tussen mensen met verschillende culturele achtergronden van belang (Dirksmeier et al., 2010). Het contact tussen verschillende culturele achtergronden vindt, volgens Dirksmeier et al. (2010), vooral plaats in steden. Dit vindt vooral in steden plaats, omdat er in steden sprake is van een vergroting van sociale interactie tussen mensen. Dat betekent dat het contact tussen mensen met verschillende culturele achtergronden of geloofsovertuigingen frequenter wordt (Dirksmeier et al., 2010). Deze interacties ontstaan volgens Dirksmeier et al. (2010) met name in de openbare ruimte van een stad. Omdat de stad over het algemeen meerdere openbare plekken heeft, bevordert dit de interactie tussen mensen met verschillende culturele achtergronden.

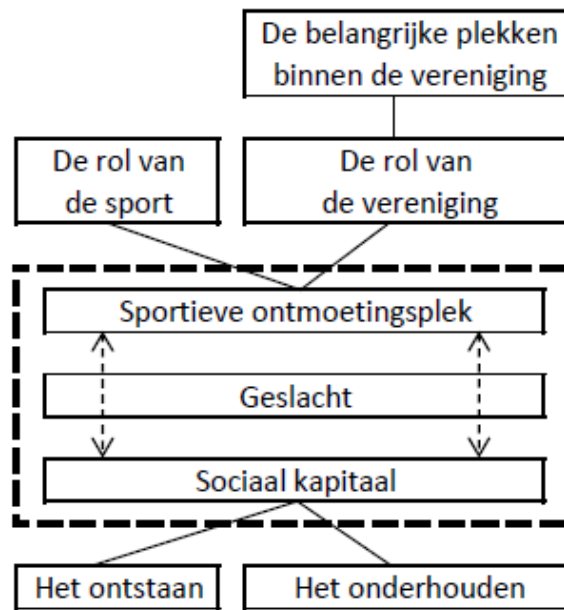
Het ontstaan van interactie door sport, wordt beschouwd als het instrument in het maken van verbindingen tussen individuen en groepen. Sport zelf is nauwelijks een spontane activiteit (Coakley, 2009; Rowe, 2008, in Vermeulen, 2011). De mogelijkheden om hier aan te voldoen worden georganiseerd door sportverenigingen. De georganiseerde sportmomenten, zoals trainingen en wedstrijden, zijn de momenten van interactie, ontmoetingsmomenten. Deze momenten vinden plaats bij de voetbalvereniging, welke faciliteiten biedt voor de sport. Door de momenten van interactie worden plekken binnen de vereniging belangrijk (Vermeulen, 2011). Belangrijke plekken bij V.V. Helpman zijn de kantine, het voetbalveld en de kleedkamer.

De kleedkamer is belangrijk, omdat het een context is waar de spelers hun emoties kunnen tonen en zich kwetsbaar kunnen opstellen. Hierdoor wordt de kleedkamer als een veilige plek beschouwd. Het voetbalveld en de kantine zijn belangrijk omdat het gedrag van de personen op verschillende manieren wordt beoordeeld. Op het veld worden emoties gecontroleerd, om een goede wedstrijd te kunnen spelen (Morinm Longhurst, en Johnston, 2001, in Van Campenhout & Van Hoven, 2013). De kantine is een belangrijke plek met een informele setting. Hier ontstaat interactie tussen de aanwezige personen (Campbell, 2000; Curtin & Lineham, 2002, in Van Campenhout & Van Hoven, 2013).

Conceptueel model

De relaties tussen de theoretische concepten, de hoofdvraag en deelvragen zijn grafisch weergegeven in figuur 1. Het gestippelde kader stelt de voetbalvereniging V.V. Helpman voor. De voetbalvereniging is een sportieve ontmoetingsplek. De sport, de vereniging en belangrijke plekken binnen de voetbalvereniging staan hierbij centraal. Deze indicatoren vormen tevens een basis voor het opbouwen en onderhouden van sociaal kapitaal bij V.V. Helpman. Dit betekent niet dat er geen sociaal kapitaal wordt opgebouwd buiten de vereniging om. Daarnaast kan het sociaal kapitaal ook buiten de vereniging onderhouden worden.

Figuur 1: Conceptueel model

Methodologie

Case study

Een case study geeft de mogelijkheid om de diepte in te gaan. Hierbij wordt er diepgang gecreëerd over een bepaald sociaal verschijnsel in een bepaalde context (Yin, 2009). Het sociale verschijnsel dat centraal staat binnen dit onderzoek is het ontwikkelen van sociaal kapitaal. Dit wordt onderzocht bij een voetbalvereniging in Groningen. De voetbalvereniging die centraal zal staan is: V.V. Helpman in Helpman, Groningen.

V.V.Helpman is een amateurvoetbalvereniging uit de stad Groningen, opgericht in 1924. De voetbalvereniging ligt in de gelijknamige wijk Helpman. De ligging van de vereniging is door de jaren heen veranderd. Door nieuwbouw en uitbreiding van de stad is de voetbalvereniging in 1990 verplaatst naar de huidige locatie; de Esserberg. Ondanks dat de voetbalvereniging op het grondgebied van Haren ligt, is Helpman een echte buurtclub (V.V. Helpman, 2015).

V.V.Helpman is van oorsprong een zondagvereniging. Sinds 1981 is daar de zaterdagafdeling aan toegevoegd. V.V.Helpman heeft ruim 900 leden, bestaande uit: 6 zondagteams, 6 zaterdagteams, 2 damesteams en ruim 30 jeugdteams. Hiermee behoort V.V.Helpman tot de grootste voetbalverenigingen van Noord-Nederland (V.V. Helpman, 2015).

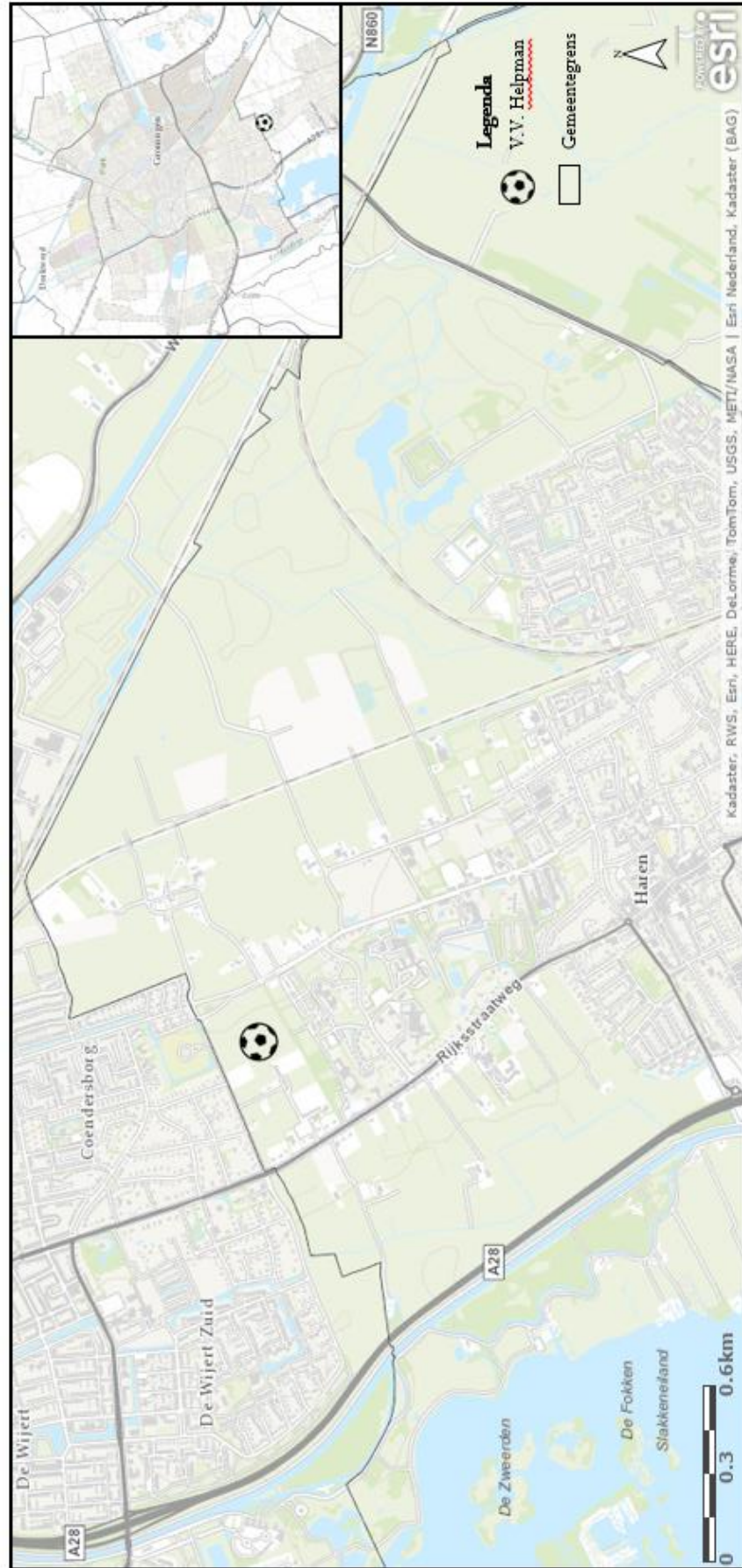
Er is gekozen voor V.V. Helpman omdat het een grote vereniging is in Groningen. Omdat er veel seniorenteams zijn, waaronder twee damesteams, leek het mij interessant om onder de herenteams en de damesteams enquêtes uit te zetten. Dit om de verschillen tussen mannen en vrouwen te kunnen onderzoeken. Er is ook voor V.V. Helpman gekozen, omdat ik geen onderzoek wilde doen bij een studentenvereniging. Dit omdat er verloop kan ontstaan binnen teams zodra de studie is afgerond. V.V. Helpman heeft hier minder mee te maken. Daarnaast heb ik contacten bij V.V. Helpman, welke een ingang vormde tijdens het onderzoek.

Binnen dit onderzoek zullen vier teams van V.V.Helpman centraal staan (V.V. Helpman, 2015).

Tabel 1: Algemene teamgegevens.

Team	Zaterdag 1	Zaterdag 2	Zaterdag dames 1	Zaterdag dames 2
<i>Aantal spelers</i>	21	16	14	14
<i>Gemiddelde leeftijd</i>	26 jaar	27 jaar	19 jaar	19,5 jaar
<i>Klasse</i>	3 ^e klasse	Reserve 4 ^e klasse	3 ^e klasse	Reserve 4 ^e klasse

Locatie V.V. Helpman

Datamethoden

Enquêtes

Binnen dit onderzoek zijn bij alle betrokken teams enquêtes afgenomen. Met het afnemen van de enquêtes wordt inzicht verkregen in sociale trends, processen, waarden en houdingen. Het ontstaan van sociale contacten is een proces dat bij een ieder anders verloopt (Cliffard et al., 2012). Er is gekozen voor het afnemen van enquêtes, omdat enquêtes geschikt zijn voor het onderzoeken van sociale interacties (Cliffard et al., 2012). Daarnaast kan er middels enquête een groep spelers benaderd worden. Dit komt de betrouwbaarheid van het onderzoek ten goede.

Om antwoord te geven op de deelvragen zijn de volgende variabelen van belang. Het geslacht, wanneer worden de sociale contacten opgebouwd en hoe? Daarnaast zijn het geslacht, of het contact in het verlengde of voorafgaand aan een voetbalmoment bij V.V. Helpman plaats vindt en hoe het contact buiten de vereniging gaat van belang. Als laatste zijn de belangrijke plekken binnen de vereniging en de reden voor de belangrijke plek van belang. Een plaats kan wellicht een rol spelen in het opbouwen van sociale contacten, maar het kan ook invloed hebben op de keuzes van een speler om de eventuele sociale contacten uit te bouwen buiten de context van de sport om en te onderhouden.

Er is een digitale enquête verstrekt aan de trainers en leiders van de vier teams. De enquête bestaat uit 23 vragen. De enquête bestaat hoofdzakelijk uit nominale vragen, afgewisseld met enkele ordinale vragen en ratiovragen. Er is, in overleg met de trainers en leiders, bewust gekozen voor een digitale enquête. Omdat het voetbalseizoen op zijn einde liep, zijn niet alle teamleden aanwezig tijdens trainingsmomenten. Om toch zo veel mogelijk spelers te bereiken, is de enquête digitaal verstuurd door de trainers en leiders van de vier teams.

Tabel 2: Overzicht reacties per team.

Teams	Zaterdag 1	Zaterdag 2	Zaterdag dames 1	Zaterdag dames 2	Totaal
<i>Aantal spelers</i>	21	16	14	14	65
<i>Aantal respondenten</i>	14	12	9	9	44
<i>Percentage</i>	66,6%	75%	64,3%	64,3%	67,7 %

De leiders en trainers van de herenteams hebben de enquête spoedig verspreid, 27 april 2015, waardoor er snel reacties binnen kwamen. In tegenstelling tot de snelle reacties van de heren, bleven reacties van de dames achter. De communicatie met de trainers en leiders van de damesteams liep wat stroef. Na meermaals mailcontact kreeg ik geen reacties op de enquête. Daarom besloot ik met de trainers en leiders van de damesteams in gesprek te gaan. Hieruit kwam naar voren dat het

praktischer was om de enquêtes face-to-face af te nemen. Dit kan gevolgen hebben voor de data, omdat ik een toelichting heb kunnen geven bij de face-to-face enquêtes.

Op maandag 11 mei 2015 heb ik de enquêtes na afloop van de training van zowel dames 1 als dames 2 kunnen afnemen. Een voordeel van de face-to-face enquête was de directe interactie met de speelster. Ik kon toelichting geven bij vragen en definities. Dit zorgt ervoor dat de data van deze enquêtes iets anders is, dan de digitale data. Dit omdat ik er geen toelichting op kon geven. Een groot nadeel was echter de beperkte opkomst van de twee teams. De opkomst was lager dan anders omdat het seizoen bijna ten einde was. Hierdoor is de opkomst lager dan gedurende het seizoen.

Reflectie

Naar aanleiding van het proces van dataverzameling en het proces van schrijven, zijn er een aantal kritische verbeterpunten naar voren gekomen. Het eerste verbeterpunt is het consistent afnemen van enquêtes. Bij het verzamelen van de data heb ik de enquêtes zowel digitaal als face-to-face afgenomen. Hierdoor kan er een verschil optreden in de verzamelde data. Daarnaast heb ik gemerkt dat het geven van een toelichting bij de enquête ervoor zorgt dat alle respondenten de vragen op juiste manier interpreteren. Daarnaast is de non-respons groter bij het afnemen van een digitale enquête. Om een grotere responsgroep te behalen, zou face-to-face enquêteren een goede optie zijn.

Naast de manier van enquêteren, is ook de vragenlijst zelf een kritisch verbeterpunt. Met name de soort variabelen die verkregen worden middels de enquête zullen bij een volgend onderzoek aangepast moeten worden. De enquête bestond grotendeels uit nominale variabelen. Hierdoor was ik erg gebonden aan de Chi-Kwadraat Toets, omdat deze toets het toelaat met nominale variabelen te toetsen. Met ordinale-, ratio-, of intervalvariabelen zijn er meer mogelijkheden.

Resultaten

Opbouwen van sociale contacten

De spelers van V.V.Helpman hebben in de enquête aangegeven of zij nieuwe sociale contacten hebben opgebouwd bij V.V.Helpman, en ook hoe deze contacten zijn ontstaan. Van de 44 respondenten, geeft 97% aan dat ze nieuwe contacten hebben opgebouwd bij V.V.Helpman. De vraag is echter hoe de spelers sociale contacten hebben opgebouwd bij V.V.Helpman. Volgens Putnam (2000) wordt de sociale binding tussen mensen versterkt in een informele setting, zoals op het sportveld. Hier kan vertrouwen worden opgebouwd. Een opvallende uitkomst van de enquête is echter dat maar 47,5% sociale contacten heeft opgebouwd, waarbij er geen sprake is van wederzijds vertrouwen. Het eerste contact wordt opgebouwd door wederzijds begrip. De activiteit fungeert als hulpbron voor de spelers (Coleman, 1988). Doordat de spelers, zowel mannen als vrouwen, met elkaar voetballen is het belangrijk dat de spelers elkaar binnen het veld begrijpen. Dit begrip is de basis voor het opbouwen van sociaal kapitaal..

Voor het opbouwen van sociale contacten is wederzijds begrip belangrijk, omdat de activiteit als hulpbron fungeert (Coleman, 1988). Logischerwijs zouden de contacten tijdens het voetballen opgebouwd moeten worden, omdat het voetballen de activiteit is die als hulpbron fungeert bij het opbouwen van sociale contacten. Om dit te controleren zal er een Chi-Kwadraat Toets uitgevoerd worden. Hierbij wordt gekeken naar een eventueel verband tussen wederzijds begrip en wanneer de sociale contacten worden opgebouwd. Deze variabelen zijn met elkaar in verband gebracht, omdat uit de literatuur blijkt dat het wederzijds begrip belangrijk is voor het opbouwen van sociale contacten (Coleman, 1988). De vraag is echter of de sport de basis is van het wederzijds begrip? Oftewel: in hoeverre kan de sport een basis vormen voor het opbouwen van sociaal kapitaal? Bij het uitvoeren van deze toets zijn mannen en vrouwen gescheiden.

Tabel 3: Wanneer worden de sociale contacten opgebouwd door wederzijds begrip?

Geslacht	Wanneer heb je deze sociale contacten opgebouwd?	Door wederzijds begrip
		Ja
Man	Tijdens het voetballen	35,3%
	Tijdens een drankje in de kantine	35,3%
	Via teamgenoten	29,4%
Vrouw	Tijdens het voetballen	58,9%
	Tijdens een drankje in de kantine	29,4%
	Via teamgenoten	11,7%

Zoals in tabel 3 zichtbaar is, is er een verschil tussen mannen en vrouwen voor wanneer zij deze sociale contacten hebben opgebouwd. 58,9% van de vrouwen bouwt sociaal kapitaal op door wederzijds begrip, tijdens het voetballen. Tegen de verwachtingen in bouwt slechts 35,3% van de mannen sociaal kapitaal op tijdens het voetballen. Ondanks de gegevens zou er gesteld kunnen worden dat er geen verband bestaat, waarbij wederzijds begrip als voorwaarde voor het opbouwen van sociale contacten dient en wanneer deze sociale contacten worden opgebouwd. De nulhypothese die hierbij van toepassing is, luidt:

Er bestaat geen verband tussen wanneer deze sociale contacten worden opgebouwd en wederzijds begrip als voorwaarde voor het opbouwen van sociale contacten.

Uit de toets komen de volgende resultaten:

Tabel 4: Uitkomsten Chi-Kwadraat Toets.

<i>Chi-Square Tests</i>	<i>Value</i>	<i>Significance</i>
<i>Pearson Chi-Square</i>	9,519	0,023
<i>Cramer's V</i>	0,465	0,023

Hieruit blijkt dat de uitkomst van de toets significant is, waardoor de nulhypothese verworpen dient te worden. Uit de waarde van Cramer's V blijkt dat er sprake is van een matig verband. Dat betekent dat wederzijds begrip als basis dient voor het opbouwen van sociale contacten, welke kunnen uitgroeien tot sociaal kapitaal. Zoals uit tabel 3 blijkt bouwen vrouwen sociale contacten op tijdens het voetballen. De mannen bouwen dit zowel op tijdens het voetballen als in de kantine. De respondenten konden opmerkingen plaatsen in de enquête. Er waren 3 mannen die beschreven dat het voetbal hen minder interesseert, het gaat ze om de gezelligheid met het team. Dit verschil tussen de mannen en vrouwen is terug te zien in de uitkomsten.

Onderhouden van sociale contacten

In het vorige hoofdstuk wordt beschreven dat 97% van de respondenten nieuwe sociale contacten heeft opgebouwd bij V.V.Helpman. Het opbouwen van nieuwe sociale contacten betekent echter nog niet dat deze contacten zowel binnen als buiten het voetballen en de voetbalvereniging om worden onderhouden. De vraag is dus of deze opgebouwde sociale contacten binnen en buiten de vereniging om worden onderhouden en welke rol de vereniging hierin kan spelen.

Voor het aantonen van de rol van V.V.Helpman als sociaal bindmiddel zal wederom een Chi-Kwadraat Toets worden uitgevoerd. Hierbij wordt gekeken naar een eventueel verband tussen contacten die buiten de vereniging om worden onderhouden en of deze contacten in het verlengde of voorafgaande aan een voetbalmoment plaats vinden. Deze variabelen zijn met elkaar in verband

gebracht, om te onderzoeken of de opgebouwde sociale contacten los staan van de voetbalvereniging. Speelt een voetbalvereniging als V.V. Helpman inderdaad de rol, welke de overheid ziet als sociaal bindmiddel?

Tabel 5: De rol van de voetbalvereniging bij contact buiten de vereniging.

Geslacht	Vindt het contact voorafgaand of in het verlengde van een voetbalmoment plaats?	Heb je contact met deze sociale contacten buiten de vereniging om?	
		Nee	Ja
Man	Nee	7,7%	7,7%
	Ja	7,7%	76,9%
Vrouw	Nee	0%	5,6%
	Ja	33,3%	61,1%

Voor V.V. Helpman zou gesteld kunnen worden dat van de 44 ondervraagde leden er 31 buiten de vereniging om één of meerdere sociale contacten onderhoud met een ander lid/leden van de vereniging. Dit komt neer op ruim 70,5% van de respondenten. Zoals in tabel 5 zichtbaar is, is er een groot verschil tussen mannen en vrouwen voor wat betreft het contact dat buiten de vereniging om plaats vindt. 76,9% van de mannen geeft aan dat ze voorafgaand of in het verlengde van een voetbalmoment contact buiten de vereniging om hebben. Dit contact is voorafgaand of in het verlengde aan een training of wedstrijd bij V.V.Helpman. 61,1% van de vrouwen geeft aan dat ze sociale contacten onderhouden buiten de vereniging om, maar wel in het verlengde of voorafgaand aan een voetbalmoment. Op basis van deze gegevens zou er gesteld kunnen worden een verband bestaat tussen het contact dat buiten de vereniging om plaats vindt en of dit voorafgaand, dan wel in het verlengde van een voetbalmoment is. De nulhypothese die hierbij van toepassing is, luidt:

Er bestaat geen verband tussen het hebben van sociaal contact buiten de vereniging om en of dit contact voorafgaand of in het verlengde van een voetbalmoment bij V.V.Helpman plaats vindt.

Uit de toets komen de volgende resultaten:

Tabel 6: Uitkomsten Chi-Kwadraat Toets.

Chi-Square Tests	Value	Significance
Pearson Chi-Square	24,238	0,000
Cramer's V	0,525	0,000

Hieruit blijkt dat de uitkomst van de toets significant is, waardoor de nulhypothese verworpen dient te worden. Uit de waarde van Cramer's V blijkt dat er sprake is van een sterk verband. Dat zou betekenen dat er in het algemeen een verband is tussen het hebben van sociaal contact buiten de

vereniging om en of dit contact voorafgaand of in het verlengde van een voetbalmoment bij V.V.Helpman plaats vindt.

Omdat er een verschil bestaat tussen de mannen en de vrouwen wordt er een aparte Chi-Kwadraat Toets uitgevoerd voor zowel de mannen, als de vrouwen. Uit de afzonderlijke toetsen komen de volgende resultaten:

Tabel 7: Uitkomsten Chi-Kwadraat Toets mannen.

<i>Chi-Square Tests</i>	<i>Value</i>	<i>Significance</i>
<i>Pearson Chi-Square</i>	16,760	0,002
<i>Cramer's V</i>	0,568	0,002

Tabel 8: Uitkomsten Chi-Kwadraat Toets vrouwen.

<i>Chi-Square Tests</i>	<i>Value</i>	<i>Significance</i>
<i>Pearson Chi-Square</i>	0,529	0,467
<i>Cramer's V</i>	0,171	0,467

Hieruit blijkt dat er sprake is van een verband tussen de variabelen bij de heren. In tegenstelling tot de uitkomsten bij de heren, is er geen verband te vinden bij de uitkomsten van de vrouwen. Dit betekent dat de mannelijke leden van V.V. Helpman eerder met elkaar buiten de vereniging afspreken. Dit contact vindt veelvuldig plaats voor of na een voetbalmoment bij V.V. Helpman. Hierbij kan gedacht worden aan voorafgaand aan een training samen een hapje eten of na een wedstrijd een biertje drinken in de kantine, om vervolgens de stad in te gaan. Dat betekent dat V.V. Helpman een belangrijk sociaal bindmiddel is voor het onderhouden van sociale contacten onder mannelijke leden.

Belangrijke plekken

In het vorige hoofdstuk is de rol van de sportvereniging besproken, welke door het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport wordt gezien als een sociaal bindmiddel. Hieruit bleek dat de vereniging een grote rol speelt in het ontstaan, dan wel vergroten, van sociaal kapitaal. De vraag is echter: welke plekken zijn belangrijk voor het opbouwen van sociale contacten? Binnen de vereniging zijn de volgende plekken belangrijk: het veld, de kleedkamer en de kantine. Daarnaast wordt de variabele 'buiten de vereniging om' ook meegenomen. Deze variabelen zijn met elkaar in verband gebracht, omdat in de literatuur wordt beschreven dat een sportvereniging belangrijk is voor het opbouwen van sociaal kapitaal. Kunnen de faciliteiten van de vereniging hier een rol in spelen? Wat zijn dan de belangrijke plekken? Waarom zijn juist deze plekken belangrijk? Om een goed beeld te krijgen van de verkregen antwoorden, is er een overzicht gemaakt (tabel 9). Uit deze tabel komt naar voren dat het veld over het algemeen de belangrijkste plek is voor het opbouwen van sociale contacten. Deze plek is volgens de respondenten het belangrijkste omdat hier de sport centraal staat.

Tabel 9: Welke plek is belangrijk voor het opbouwen van sociale contacten en waarom?

Waarom is deze plek het belangrijkst?	Waar heb je deze sociale contacten opgebouwd?				Totaal
	Veld	Kleedkamer	Kantine	Buiten de vereniging om	
Hier staat de sport centraal	6	3	2	1	11
Hier kan ik het meest contact maken	4	4	9	5	19
Hier voel ik me het veiligst	0	0	0	1	1
Hier breng ik de meeste tijd door	6	2	3	3	10
Totaal	14	9	12	8	36

Zijn er echter verschillen tussen mannen en vrouwen voor wat betreft de belangrijke plekken binnen V.V. Helpman? Voor iedere plek binnen de vereniging worden de uitkomsten per geslacht bekeken.

Tabel 10: Welke plek is belangrijk voor het opbouwen van sociale contacten en waarom? (Mannen)

Waarom is deze plek het belangrijkst?	Waar heb je deze sociale contacten opgebouwd?			
	Veld	Kleedkamer	Kantine	Buiten de vereniging om
Hier zijn de meeste contacten opgebouwd	7	5	7	7
Hier zijn veel contacten opgebouwd	5	10	3	8
Hier zijn minder contacten opgebouwd	9	9	5	3
Hier zijn de minste contacten opgebouwd	5	2	11	8

Tabel 11: Welke plek is belangrijk voor het opbouwen van sociale contacten en waarom? (Vrouwen)

Waarom is deze plek het belangrijkst?	Waar heb je deze sociale contacten opgebouwd?			
	Veld	Kleedkamer	Kantine	Buiten de vereniging om
Hier zijn de meeste contacten opgebouwd	7	4	6	1
Hier zijn veel contacten opgebouwd	5	7	4	2
Hier zijn minder contacten opgebouwd	4	7	7	0
Hier zijn de minste contacten opgebouwd	2	0	1	15

Opvallend is het verschil tussen mannen en vrouwen. De meeste contacten van de vrouwen worden opgebouwd op het veld. Het veld is voor mannen ook belangrijk, maar geldt niet als de belangrijkste plek. De belangrijkste plek voor het opbouwen van sociale contacten van de mannen is de kleedkamer. De mannen geven zelfs aan dat er weinig contacten worden opgebouwd in de kantine. Er worden weinig contacten opgebouwd in de kantine, omdat emoties hier gecontroleerd worden (Van Campenhout & Van Hoven, 2013). De kleedkamer is belangrijk voor de mannen, omdat de sport hier niet centraal staat. Daarnaast is de kleedkamer belangrijk, omdat de spelers de kleedkamer beschouwen als een veilige plek. Hier kunnen zij hun emoties tonen (Van Campenhout & Van Hoven, 2013). Dit betekent dat er een verschil bestaat als het gaat om de belangrijke plekken bij V.V. Helpman aangaande het geslacht. Waar de sport bij de vrouwen centraal staat, staat deze bij de mannen juist niet centraal.

Conclusie

V.V. Helpman is een plek waar 97% van de respondenten nieuwe sociale contacten hebben opgebouwd. Deze sociale contacten hebben de respondenten opgebouwd op basis van wederzijds begrip (Coleman, 1988). De activiteit fungeert als hulpbron voor de respondenten, voor het opbouwen van sociale contacten (Coleman, 1988). Het voetballen vormt de bron. Hieruit ontstaat wederzijds begrip onder de respondenten. Op basis van het wederzijds begrip tijdens het voetballen worden de meeste contacten binnen V.V. Helpman opgebouwd, zowel bij de vrouwelijke respondenten als bij de mannelijke respondenten.

De nieuwe sociale contacten van de respondenten worden zowel binnen, als buiten de vereniging door het merendeel van de respondenten onderhouden. Het onderhouden van de sociale contacten vindt voorafgaand of in het verlengde van een voetbalmoment bij V.V. Helpman plaats. Er is echter een verschil aangaande het geslacht. Het voetbalmoment bij V.V. Helpman is belangrijk voor het onderhouden van sociale contacten van de mannen, buiten de vereniging om. Hier is geen sprake van bij de vrouwen. Dat betekent dat de sociale contacten van de mannelijke respondenten voorafgaand of na afloop van een training of wedstrijd worden onderhouden. De mannelijke respondenten eten voorafgaande aan een training, of gaan na een wedstrijd samen een biertje drinken in de kantine, om vervolgens de stad in te gaan. Hierdoor is V.V. Helpman een belangrijk onderdeel in de sociale infrastructuur van de mannelijke respondenten (Sociaal en Cultureel Planbureau, 2002).

De nieuwe sociale contacten van de respondenten, worden grotendeels binnen de voetbalvereniging opgebouwd. Er zijn een aantal belangrijke plekken binnen de voetbalvereniging, waar de meeste sociale contacten worden opgebouwd. Er is een verschil te zien aangaande het geslacht. De vrouwelijke respondenten markeren 'het voetbalveld' als de belangrijkste plek, voor het opbouwen van sociale contacten. Deze plek wordt het belangrijkste bevonden, omdat de sport hier centraal staat (Coleman, 1988). In tegenstelling tot de vrouwelijke respondenten, markeren de mannelijke respondenten de kleedkamer als de belangrijkste plek, voor het opbouwen van nieuwe sociale contacten. De kleedkamer is een belangrijke plek voor de mannelijke respondenten, omdat de respondenten zich hier het veiligst voelen. Er is sprake van groots wederzijds vertrouwen (Putnam, 2000). Daarnaast kunnen de spelers hun emoties tonen in de kleedkamer (Van Campenhout & Van Hoven, 2013).

V.V. Helpman speelt een rol in het opbouwen van nieuwe sociale contacten bij de leden van de vereniging. De sport vormt een basis voor het verkrijgen van wederzijds begrip tussen de spelers. Dit wederzijds vertrouwen is van belang voor het opbouwen van nieuwe sociale contacten. Als gevolg hiervan worden gezamenlijke waarden en normen gedeeld. Het voetbalveld en de kantine spelen

hierbij een belangrijke rol. Enerzijds omdat de sport centraal staat. Anderzijds omdat de respondenten zich hier het veiligst voelen. Naast de sport, speelt de voetbalvereniging ook een rol in het onderhouden van de sociale contacten. Voorafgaand of na afloop van een voetbalmoment bij V.V. Helpman, worden de sociale contacten buiten de voetbalvereniging onderhouden. Hiermee kan geconcludeerd worden dat V.V. Helpman enerzijds een plek is waar nieuwe sociale contacten worden opgedaan. Anderzijds dient V.V. Helpman als verlengstuk voor het onderhouden van sociale contacten onder de leden van de voetbalvereniging.

Literatuurlijst

- Amin, A. (2002). Ethnicity and the multicultural city: living with diversity. *Environment and Planning A*, 34 (6), 959-980.
- Atherley, K.M. (2006). Sport, Localism and Social Capital in Rural Western Australia. *Geographical research*, 44 (4), 348-360.
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In J.G. Richardson (Red.), *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* (241-258). Westport: CT: Greenwood.
- Breedveld, K. (2003). Sport en cohesie: de relatie tussen sportdeelname en sociaal kapitaal. In: *Rapportage sport 2003*, 247-278.
- Burgers, N., Deelen, I., Jansen, M., Koelemaij, J. (2015). Sport in sociaalruimtelijke perspectief. *Agora – Magazine voor sociaalruimtelijke vraagstukken*, 31 (1), 4-7.
- Campenhout, G. van & Hoven, B. van (2013). 'It is where blokes can be blokes': making places in a New Zealand rugby club. *Gender, Place & Culture: A Journal of Feminist Geography*, 21 (9), 1090-1107.
- Cliffard, N. & French, S. & Valentine, G. (2012). *Key methods in Geography*. 2^e editie. Londen: SAGE Publications Ltd.
- Coleman, J. (1988). Social Capital in the Creation of Human Capital. *The American Journal of Sociology*, 94, 95-120.
- Dirksmeier, P. & Helbrecht, I. (2010). Intercultural interaction and "situational places": a perspective for urban cultural geography withing and beyond the performative turn. *Social Geography*, 5, 39-48.
- Elling, A. (2002). 'Ze zijn er niet voor gebouwd'. *In- en uitsluiting in de sport naar sekse en etniciteit*. Zutphen: Koninklijke Wöhrmann BV.
- Elling, A. (2004). 'We zijn vrienden in het veld'. Grenzen aan sociale binding en 'verbroedering' door sport. *Pedagogiek*, 24 (4), 342-360.
- OECD (2001). The well-being of nations: The role of human and social capital.
- Putnam, R. (2000). *Bowling along. The collapse and revival of American community*. New York: Touchstone.
- Putnam, R. (1993). The Prosperous Community: Social Capital and Public Life. *The American Prospect*, 13, 35-42.

Segers, J. (1987). *Methoden voor de sociale Wetenschappen*. Assen: van Gorcum.

Sociaal en Cultureel Planbureau (2002) *Sociale cohesie en sociale infrastructuur*. 79 . Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Vermeulen, J. (2011). The bridge as playground: Organizing sport in public space. *Culture and Organization*, 17 (3), 231-251.

Vermeulen, J. & Verweel, P. (2009). Participation in sport: bonding and bridging as identity work. *Sport in Society: Cultures, Commerce, Media, Politics*, 12 (9), 1206-1219.

Verweel, P. & Janssens, J. & Rocques, C. (2005) Kleurrijke zuilen: Over de ontwikkeling van sociaal kapitaal door allochtonen in eigen en gemengde sportverenigingen. *Vrijtijdsstudie*, 23 (4), 7.

Yin, R.K. (2009). *Case Study Research. Design and Methods*. 4^e Editie. Sage Publications.

Bijlagen

Bijlage 1

Beste Helpernees,

Je ontvangt deze vragenlijst omdat je deel uitmaakt van dames/heren zaterdag 1 of 2. De vragenlijst bevat 23 vragen. De vragenlijst bevat een aantal vragen over sociale contacten binnen V.V. Helpman, gevolgd door de plek waar deze contacten ontstaan en de waarde van deze contacten.

De informatie zal worden gebruikt voor mijn bachelorscriptie voor de opleiding Sociale Geografie en Planologie aan de Rijksuniversiteit Groningen. Je gegevens blijven anoniem.

Alvast bedankt voor het invullen van de vragenlijst.

Met vriendelijke groet,
Joanne van Steinvorn

In deze vragenlijst komen twee begrippen voor. Hieronder worden de definities van deze begrippen in het kader van dit onderzoek uitgelegd.

- Sociaal contact: contact met andere mensen. Dit contact is oppervlakkig.
- Vriend: een persoon waarmee je een persoonlijke band hebt. Met deze persoon heb je meermaals per week contact en bespreek je dagelijkse onderwerpen.

1. Wat is je geslacht?
 Man
 Vrouw

2. Wat is je leeftijd in jaren?

3. Hoe lang voetbal je (in jaren)?

4. Hoe lang voetbal je bij V.V. Helpman (in jaren)?

5. In welk team voetbal je?
 Zaterdag dames 1
 Zaterdag dames 2
 Zaterdag 1
 Zaterdag 2

6. Hoe lang voetbal je in dit team (in jaren)?

7. Wat is je positie in het veld?
 Keeper
 Verdediger
 Middenvelder
 Aanvaller

8. Heb je nieuwe sociale contacten opgebouwd bij V.V. Helpman?
 Ja
 Nee

9. Hoe zijn je sociale contacten bij V.V. Helpman ontstaan? *(Je mag meerdere antwoorden aankruisen)*
 Door wederzijds begrip
 Door wederzijds vertrouwen
 Door gedeelde waarden en normen
 Ik heb geen nieuwe sociale contacten opgebouwd bij V.V. Helpman
 Anders, namelijk:

10. Wanneer heb je deze sociale contacten opgebouwd?
 Tijdens het voetballen
 Tijdens een drankje in de kantine
 Via teamgenoten
 Ik heb geen nieuwe sociale contacten opgebouwd bij V.V. Helpman
 Anders, namelijk:

11. Waar heb je deze sociale contacten opgebouwd?

Waardeer de plekken met de nummer 1 t/m 4. Nummer 1 betekent: hier zijn de meeste contacten opgebouwd. Nummer 4 betekent: hier zijn de minste contacten opgebouwd. Ieder nummer kan maar één keer gebruikt worden. Indien je geen sociale contacten hebt opgebouwd bij V.V. Helpman, vul deze vraag dan in op basis van je verwachting.

..... In het veld

..... In de kleedkamer

..... In de kantine

..... Buiten de voetbalvereniging om

12. Waarom is de hoogst gewaardeerde plek belangrijk voor het opbouwen van sociale contacten? *(Je mag meerdere antwoorden aankruisen)*

Hier staat de sport centraal

Hier kan ik het meest contact maken

Hier voel ik me het veiligst

Hier breng ik de meeste tijd door

Anders, namelijk:

13. Heb je contact met deze sociale contacten buiten de vereniging om?

Ja

Nee

Ik heb geen nieuwe sociale contacten opgebouwd bij V.V. Helpman

14. Hoe heb je contact met deze sociale contacten? *(Je mag meerdere antwoorden aankruisen)*

Face-to-face contact

Contact via de mail

Telefoongesprekken

Whatsapp contact

Ik heb geen nieuwe sociale contacten opgebouwd bij V.V. Helpman

15. Vindt het contact buiten de vereniging plaats vooraf of in het verlengde van een voetbalmoment?

Het gaat hierbij om contact dat plaats vindt voorafgaand of na afloop van een training of wedstrijd.

Ja

Nee

Er vindt geen contact plaats buiten de vereniging

16. Gaat dit contact alleen over voetbal?

Ja

Nee

Ik heb geen nieuwe sociale contacten opgebouwd bij V.V. Helpman

17. Hoeveel sociale waarde hecht je aan deze contacten?

Zeer weinig waarde	Weinig waarde	Neutraal	Veel waarde	Zeer veel waarde
0	0	0	0	0

18. Aan welke plek binnen de vereniging hecht je de meeste waarde?

- De kantine
- De kleedkamer
- Het voetbalveld
- Anders, namelijk:

19. Waarom hecht je de meeste waarde aan deze plek?

- Hier staat de sport centraal
- Hier voel ik me het veiligst
- Hier breng ik de meeste tijd door
- Anders, namelijk:

20. Hoeveel sociale contacten heb je via V.V. Helpman verkregen op verenigingsniveau?

.....

21. Hoeveel van deze sociale contacten beschouw je als vriend?

.....

22. Hoeveel sociale contacten heb je via V.V. Helpman verkregen op teamniveau?

.....

23. Hoeveel van deze sociale contacten beschouw je als vriend?

.....

Heb je een aanvulling of opmerking op deze enquête, of heb je een vraag gemist in de enquête?

.....

Hartelijk dank voor het invullen van deze enquête. Mocht je geïnteresseerd zijn in de uitkomsten van deze enquête, kun je je e-mailadres hieronder achterlaten.

.....